

Lærerstuderendes møde med omverdenen

Projektet Learning Museum blev gennemført i 2011-2013 med det formål at styrke samarbejdet mellem museer og læreruddannelser. Projektet var en succes, der har inspireret flere senere samarbejder, men selve den model for samarbejde, som projektet udviklede, er blevet sværere at implementere efter reformen af læreruddannelsen i 2013, bl.a. som følge af modulisering og kompetencemålstyring. Dette er en af konklusionerne i undersøgelsen Learning Museum Genbesøgt, der er udarbejdet for HistorieLab af Nordisk Center for Kulturarvspædagogik (NCK).

Forfattere: [Marie Bonde Olesen](#), [Peter Yding Brunbech](#)

GENBESØGT

I denne artikel ser Peter Yding Brunbech og Marie Bonde Olesen nærmere på nogle af rapportens konklusioner og anbefalinger og giver deres personlige bud på, hvorledes denne viden kan bruges fremadrettet til at styrke samarbejdet mellem kulturinstitutioner og læreruddannelser.

Undersøgelsen: Learning Museum Genbesøgt

Nordisk Centrum for Kulturarvspædagogik (NCK) har i 2015-16 udarbejdet rapporten Learning Museum Genbesøgt for HistorieLab. Rapporten udspringer af en undersøgelse af det danske landskab for samarbejder mellem skoler og museer, med særligt fokus på projektet Learning Museum (2011-2013), projektets resultater, samt de udfordringer, der eventuelt har været for at omsætte projektets erfaringer til en ændret praksis. Det er således ikke en evaluering af projektet Learning Museum, men en bredere undersøgelse, der tager udgangspunkt i et projekt, der har været med til at forme den måde to aktører (læreruddannelser og museer) samarbejder på. Samtidig er rapporten også et vigtigt blik på feltet i et nordisk perspektiv, der sammenligner danske erfaringer og løsningsmodeller med lignende erfaringer fra de øvrige nordiske lande. Undersøgelsen ser på erfaringerne både på individ-, institutions- og sektorniveau, med udgangspunkt i følgende forskningsspørgsmål: *Hvordan kan LM-modellens [Learning Museum-modellens] fokus på det tværinstitutionelle samarbejde mellem skole, læreruddannelse og museum anskues som en kapacitetsopbyggende strategi i forbindelse med implementeringen af folkeskolereformen?* (Zipsane, Fristrup m.fl., 2017, s. 5)

En antagelse bag undersøgelsen Learning Museum Genbesøgt er, at folkeskolereformen nødvendiggør en kapacitetsopbygning, som LM-modellen har potentiale til at bidrage med, for eksempel ved at den kommende lærer gennem LM-modellen uddannes til at understøtte den åbne skole. (Ibid., s. 13).

Samarbejde mellem læreruddannelse, museer og skoler (LM-modellen), beskrives i rapporten som en kapacitetsopbyggende strategi, da den udvikler kompetencer og kapacitet hos både lærerstuderende og museumsformidlere, f.eks. når de sammen udvikler læremidler og forløb. Herudover får lærerstuderende i samarbejdet mulighed for at udvikle didaktiske og pædagogiske kompetencer omkring forskellige læringsformer.

Undersøgelsen giver et indblik i forskellige ministerier, styrelser, lovgivninger, organisationer og kulturer, der hver især har indflydelse på muligheden for det tværprofessionelle samarbejde. Indblikket giver en forståelse for, hvor komplekst området er med mange aktører og forskelligartede interesser.

I denne sammenhæng er det imidlertid ikke mindst interessant, at rapporten peger på, at den reform af læreruddannelsen, der blev gennemført i 2013 (LU13), og som afløste LU07 med henblik på at styrke lærernes faglighed, og understøtte folkeskolereformen, på nogle områder har svækket muligheden for at videreføre erfaringer fra Learning Museum. Det er her særligt bestemmelserne om praktikken som et selvstændigt prøvefag og om, hvor praktikforløbet kan afvikles, der svækker mulighederne for et formaliseret samarbejde mellem kulturinstitutioner og uddannelsesinstitutioner (Ibid., s. 7).

Om Learning Museum

Selve projektet Learning Museum var et landsdækkende projekt finansieret af Kulturstyrelsen, der blev gennemført i perioden 2011-2013 med deltagelse af hele 13 læreruddannelser og 30

museer, som samarbejdede om at udvikle undervisningen på museerne. Projektet var et samarbejde mellem Museet for Samtidskunst i Roskilde og Skoletjenesten på Sjælland. Museumsinspektør ved Museet for Samtidskunst Tine Seligmann var projektleder. Det landsdækkende perspektiv understøttedes gennem samarbejde med de to daværende centre for museumsundervisning (MUSKO og Museumsundervisning MidtNord).

Hovedfokus i Learning Museum var samarbejdet mellem læreruddannelse og museum, og de to parter samarbejde med skolerne var omdrejningspunktet for udviklingsaktiviteterne. Aktiviteterne skulle bidrage til at kvalificere de kommende grundskolelæreres brug af museer og på sigt hermed også grundskolernes brug af museerne (Seligmann, 2014, s. 5). Som afslutning på projektet udkom i 2014 publikationen *Praksismanual. Samarbejde mellem museer, læreruddannelser, skoler*.

Praksismanualen illustrerer samarbejdet mellem projektets forskellige aktører og institutioner, som vist på nedenstående figur, der viser modellens flow og de forskellige faglige orienteringer hos institutionerne, som de lærerstuderende stifter bekendtskab med. Figuren illustrerer også, hvordan museer gennem samarbejde bliver en aktiv part i de lærerstuderendes uddannelsesforløb, samt at samarbejdet mellem lærerstuderende og museumsformidlere indebærer gensidig læring – derved, som rapporten påpeger, bliver samarbejdet som det praktiseres i fx projektet Learning Museum en "kapacitetsopbyggende strategi".

De lærerstuderende indgik i samarbejder med museerne på først og fremmest tre forskellige måder i forhold til deres uddannelse: via 1) Praktik i andre skoleformer, som i LU07 var en anerkendt praktikform, 2) Praktikum, som henviser til anden inddragelse af kulturformidling i de studerendes daglige arbejde og undervisning samt 3) Bachelorprojekt (Seligmann, 2014, s. 75).

Learning Museum blev ved dets afslutning benævnt som, at det nu burde gå fra "projekt til koncept" og som noget, der skulle udvikles yderligere, også i lyset af folkeskolereformen (Ibid., 2014, s. 6).

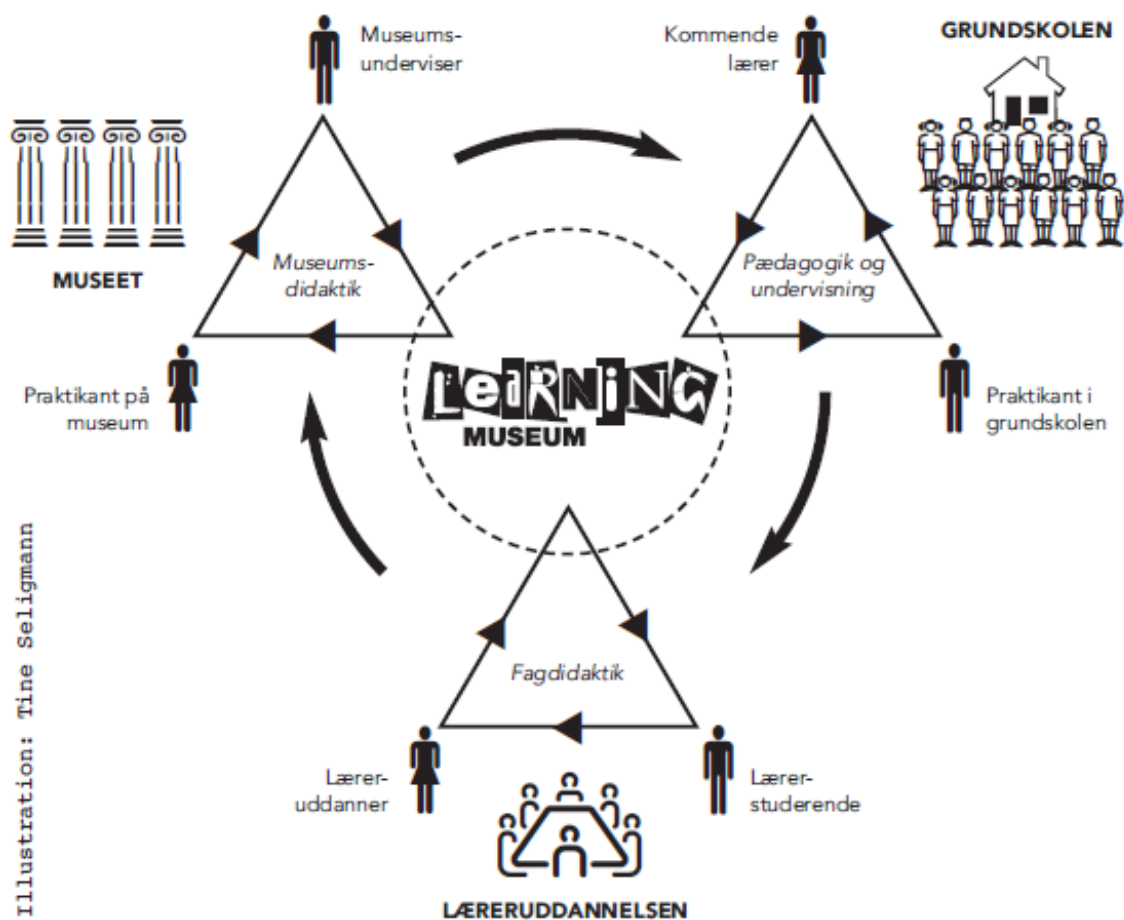

Illustration: Tine Seligmann

Learning museum genbesøgt og udfordringerne for samarbejdet

Undersøgelsen Learning Museum Genbesøgt peger på, at samarbejdet mellem læreruddannelser, museer og skoler overordnet set indbefatter et samarbejde mellem hele tre forskellige ministerier/styrelser (Zipsane, Frstrup m.fl., 2017, s. 28). Hver type institution arbejder således ud fra tre forskellige lovgrundlag: Bekendtgørelsen om læreruddannelsen, folkeskoleloven og museumsloven, hvor der inden for hver institution er forskellige muligheder og regler vedrørende tilrettelæggelsen af samarbejdet med eksterne. Disse forhold er i sig selv med til at gøre samarbejde mellem læreruddannelser og eksterne institutioner generelt til en kompleks størrelse.

Det er især læreruddannelsen og dennes mulighed for at samarbejde gennem praktik, som er i fokus i rapporten, da en stor del af de studerende i Learning Museum indgik i samarbejdet gennem "Praktik i andre skoleformer". Det er også et væsentligt fokus for rapporten Learning Museum Genbesøgt, herunder ikke mindst den betydning den nye læreruddannelse fik på mulighederne for erfaringsopsamling:

Dét, som 'praksismanualen' (Seligmann 2014) fra Learning Museum ikke fik med, var spørgsmålet om, hvordan ændringerne af læreruddannelsesloven ville påvirke erfaringerne fra Learning Museum, hvor særligt dét, fra den tidligere læreruddannelseslov (LU07) – at kunne komme i praktik i andre skoleformer, muliggjorde de praktikforløb på museerne, som udfoldes i praksismanualen på baggrund af erfaringerne fra projektet (Ibid., s. 5).

Rapporten viser således, at mulighederne for samarbejde gennem praktik på læreruddannelsen er blevet svækkede med reformen af læreruddannelsen i 2013. Den praktik

i andre skoleformer, som var mulig i den tidligere læreruddannelse, er nu blevet afskaffet, og de tre praktikforløb har fået karakter af fag med en afsluttende eksamen. Ud fra dette kan man også sige, at den åbne skoles og derved folkeskolereformens intentioner om styrket samarbejde med omverdenen bliver sværere at udfolde fuld ud på grund af lærernes manglende forudgående erfaring med eksterne samarbejder.

Med LU13 er der herudover også skabt et skarpere skel mellem "praktik" og "praksis", hvor praksis refererer til muligheden for mindre formaliserede samarbejder i studiets moduler, f.eks. i projektarbejde. *Learning Museum Genbesøgt* viser, hvordan et eventuelt samarbejde med f.eks. museer i den nye læreruddannelse primært er henvist som hørende under det mere uformelle samarbejde under "praksis", hvilket har svækket kulturinstitutionernes muligheder for formaliserede samarbejder med læreruddannelserne. Det andet praktikforløb i den nye læreruddannelse – Praktik II med intern censur – kan dog indeholde en mulighed for praktik uden for skolen, hvis f.eks. museet formelt kan godkendes som et praktiksted. Denne mulighed er der indtil videre kun to professionsuddannelser, der har benyttet i nogen grad: UC Sjælland og UC Lillebælt (Ibid., s. 21).

Ifølge *Learning Museum Genbesøgt*, skyldes det mere strikse fokus på skolen som det eneste praktiksted, at der til en vis grad eksisterer en lukkethed omkring lærerprofessionen, som modarbejder nogle af intentionerne i den åbne skole. Denne lukkethed skyldes både LU13s fokus på faglighed, men også at der i Danmarks lærerforening (Dlf) og i Dlf's praktiklærerforening er et ønske om, at det kun er institutioner, der har lærere ansat, der kan fungere som praktiksteder. Den model der er udviklet af det oprindelige *Learning Museum* projekt, befinder sig derfor til en vis grad i et konfliktfelt mellem profession og politik, og en videre konceptualisering af modellen i et formaliseret tværinstitutionelt samarbejde kan derfor støde på forskellige former for modstand (Ibid., s. 6). En modsætning som *Learning Museum Genbesøgt* nævner, at også andre forskere har været inde på. f.eks. No Emil Sjöberg Kampmann og Lars Emmerik Damgaard Knudsen i hhv. "Kampen om professionelt arbejde i folkeskolen – en styringsanalyse af lærers og pædagogers professionaliseringsbetingelser", og "Åben skole – paradoks og pædagogik,".

Efter indførelsen af LU13 kommer lærerstuderende i praktik på 'godkendte praktikskoler', og fra *Bekendtgørelsen om uddannelser til professionsbachelor som lærer i folkeskolen*, § 11, citerer rapporten, at "Praktikken har, ligesom fagene og professionsbachelorprojektet, til formål at skabe kobling mellem teori og praksis" (Ibid., s. 21). Hos de to professionshøjskoler, som har indskrevet mulighed for praktik på museerne (UC Sjælland og UCL), er der yderligere i institutionernes egne beskrivelser tilføjet, at det kan være "Godkendte museer med skoletjeneste og andre skoleformer" (Ibid., s. 21). Museet skal altså godkendes som praktiksted og have en skoletjeneste, så det bliver sikret, at der er en kvalificeret kobling mellem teori (uddannelse) og praksis (museum/praktiksted).

For at blive godkendt som praktiksted optræder museernes "skoletjeneste" altså efter LU13 i praksis som en art bindeled mellem museum og læreruddannelse. Skoletjeneste er en almindelig betegnelse for undervisningsafdelingen hos kulturinstitutionerne. Herved er en museumsunderviser på kulturinstitutionen med til at skabe bindeledet til læreruddannelsen og sikre godkendelsen af institutionen som praktiksted, hvilket i undersøgelsen bekræftes af interviews med praktikkoordinatorer.

Undersøgelsen ser også nærmere på selve begrebet skoletjeneste, herunder Skoletjenesten på Sjælland, der driver en række skoletjenester i Østdanmark. Fænomenet skoletjeneste eksisterer interessant nok kun i Danmark, og der er mange forskellige måder at etablere og forvalte en "skoletjeneste" rundt omkring i landet.

Men selv om Skoletjenesten på Sjælland har haft succes som bindeled mellem skoler og kulturinstitutioner, er den stadig med rapportens ord en "kapacitetskompenserende strategi" snarere end en "kapacitetsopbyggende strategi" på samme måde som modellen udviklet af Learning Museum. Betegnelsen "kapacitetskompenserende" betyder i denne sammenhæng, at museumsundervisere primært varetager undervisningen på museet.

En kapacitetsopbyggende strategi, som der f.eks. ligger i Learning Museum, står på ingen måde i modstrid med skoletjenestefunktionen, men vil kunne bidrage til at styrke både denne og andre samarbejdsformer mellem skoler og kulturinstitutioner, via netop en øget kapacitetsopbygning på uddannelserne.

Tanker om det fremtidige samarbejde med kulturinstitutioner

Set i vores optik, viser rapporten Learning Museum Genbesøgt, at langtidsvirkningen af projekter som f.eks. Learning Museum er sårbar i en verden med hyppige reformer. Konkret har Learning Museum med vores øjne været en succes, og har også affødt mange nye initiativer, der er delvist inspireret af projektet. Men det har tilsyneladende været vanskeligt fuldt ud at implementere den grundlæggende model, som projektet har udformet, blandt andet på grund af indførelsen af en ny læreruddannelse men også på grund af fagpolitiske ønsker om at beskytte lærerprofessionen.

Undersøgelsen Learning Museum Genbesøgt ser ikke nærmere på samarbejder gennem "praksis" – dvs. de mindre formaliserede samarbejder mellem læreruddannelser og museer. Som vi ser det, er der muligheder for i undervisningsfagenes såkaldte lokale modul, der netop er lokalt defineret, at udarbejde en modulbeskrivelse, der lægger op til samarbejde med lokale kulturinstitutioner, altså at man derved videreudvikler muligheden gennem "praksis". Der er ingen tvivl om, at der findes mange produktive samarbejder på praksis-planen, men det ikke-institutionaliserede praksissamarbejde er i sin natur mere personbåret af de enkelte undervisere på læreruddannelse og museum. Selv om der er mange gode praksissamarbejder, der inddrager både skoler og læreruddannelser, ligger der store, og delvist uudnyttede muligheder for at udvikle dette yderligere gennem mere formaliserede samarbejder, og en mere formel indtænkning af de eksterne samarbejder i uddannelserne. Specifikt på skole-museumsområdet vil det understøtte de studerendes fremtidige brug af museerne i deres undervisning i grundskolen, på et andet niveau end samarbejdet gennem "praksis" kan gøre det.

Den "kapacitetskompenserende" (for at bruge rapportens ord) strategi som det danske system med skoletjenester er et udtryk for, er på mange måder et veletableret og et velfungerende system. Men det står ikke i vejen for også samtidig at forfølge en "kapacitetsopbyggende" strategi, hvor der lægges vægt på at give de lærerstuderende mulighed for også at få erfaringer og udvikle kompetencer i direkte relation til fx museer og andre kulturinstitutioner. Og dette gerne i mere åbne samarbejder, hvor de ikke blot fungerer som "læreren på museet", men i højere grad byder ind med deres egne fagligheder bredt og også får mere

generelle erfaringer på museet, som kan anvendes i deres videre uddannelse. Det er i den forbindelse ærgerligt, at reformen af læreruddannelsen i 2013 har begrænset mulighederne for et mere omfattende samarbejde, der kunne styrke både museer og uddannelser. At det samtidig spænder ben for nogle af tankerne bag den åbne skole, er ikke uvæsentligt men mindre vigtigt i denne sammenhæng. Skoler og museer er to så væsentlige samfundsinstitutioner, at et godt samarbejde burde have værdi for begge parter uanset, hvilke politiske overskrifter samarbejdet har på forskellige tidspunkter.

Hvis professionsuddannelsernes fulde potentiale i skole-museumssamarbejdet skal udnyttes, så er der behov for at styrke uddannelsernes muligheder for at lade samarbejdets eksterne aktører indgå mere direkte i uddannelserne, f.eks. gennem en opblødning af praktikregler, hvilket også vil bidrage til at styrke lærernes deltagelse i f.eks., skoletjenester. Det vil kræve imødekommenhed både fra kulturinstitutionerne, der skal lukke andre fagligheder ind, og fra læreruddannelserne, der vil skulle åbne op for, at dele af praktikken kan ske i samarbejde med andre end blot skoler. Men det bør kunne gøres uden at kompromittere læreruddannelsens kernefaglighed, og vil i vores øjne kunne bidrage til at styrke samarbejdet med kulturinstitutionerne på sigt.

Læs rapporten "Learning Museum Genbesøgt" [her](#)

Referencer

1. Kampmann, No Emil Sjöberg: *Kampen om professionelt arbejde i folkeskolen – en styringsanalyse af lærers og pædagogers professionaliseringsbetingelser*, Ph.d.-afhandling fra RUC, Institut for Samfund og Globalisering, 2016
2. Knudsen, Lars Emmerik Damgaard: *Åben skole – paradoks og pædagogik*, i: Unge Pædagoger, nr. 3, s. 3-12, Tema: Åben Skole, 2016
3. Seligmann, Tine: *Praksismanual. Samarbejde mellem museer, læreruddannelser, skoler*. 2014
4. Zipsane, Henrik; Fristrup, Tine; Lundborg, Maria Domeij og Grut, Sara; *Learning Museum Genbesøgt*, HistorieLab, 2017